



זוכרים את AIG?

חברות הביטוח בישראל מפגינות מודעות גבוהה לאתיקה ולחובתן לפעול בזהירות, אך בכך אין די כדי לקדם את הסכנות הצפויות להן וללקוחותיהן < יעקב קורי

הממשלים הניאו-ליברליים, מקלינטון ועד אובמה, של הפרטת הרווח והלאמת ההפסד. שיאני המפסידים בשנת 2008 היו חברות הביטוח וערבויות אג"ח מגובי משכנתאות: AIG עם כמעט 100 מיליארד דולר, פאני מיי עם 59 מיליארד דולר ופרדי מק עם יותר מ-50 מיליארד דולר.

אל נא תחשבו שהמצב השתפר בשנת 2009. שלושת המוסקטרים עדיין תופסים את שלושת המקומות הראשונים עם הפסדים של 72 מיליארד דולר לפאני מיי, 22 מיליארד דולר לפרדי מק ו"רק" 11 מיליארד דולר ל-AIG.

חברות הביטוח, הבנקים והערבויות, אשר היו צריכות להיות השמרניות ביותר, כי הן צריכות לעמוד בהתחייבויותיהן כשאנו זקוקים לכספנו, או כשהבית נשרף, הבעל נפטר ורעידת אדמה מחריבה את הבית – הן לא היו שם לעת צרה. משענתן היתה כקנה הרצוף, אם כי הן חולצו על ידי ממשלות ארה"ב ואירופה.

ואג"ח מגובי משכנתאות מסוכנים, מבלי לקחת רזרבות של ממש כנגדם. כתוצאה מכך נאלצה ממשלת ארה"ב לתת סיוע של 400 מיליארד דולר ל-AIG, פאני מיי ופרדי מק – סכום הסיוע הגבוה ביותר בהיסטוריה, שיכול היה לפתור חלק ניכר מבעיות העוני וביטוח הבריאות בארה"ב.

ומי היו שיאני המפסידים בשנת 2008? סטיגרופ שמנייתה ירדה אל מתחת לדולר? לא – היא הפסידה רק 28 מיליארד דולר, וגם היא חולצה על ידי ממשלת ארה"ב. או שמא בנק ההשקעות מריל-ליניץ' עם הפסד דומה? לא, אך גם הוא חולץ על ידי ממשלת ארה"ב, אחרי שבנק אוף אמריקה אשר רכש אותו סירב לעמוד בהתחייבויותיו ללא סיוע ממשלתי.

שמא היתה זו ג'נרל מוטורס, עם הפסד של 31 מיליארד דולר? בוודאי שלא, אם כי גם היא חולצה על ידי משלם המיסים האמריקני, על פי העיקרון המקודש של

אך היתה מגיבה חברת ביטוח, אם פירומן היה מציע לה לבטח את הבית של שכנו, שנבנה במתכוון מחומרים דליקים ומבחני התקינה של עמידותו בפני אש מומנו בידי אותו פירומן? ומה בדבר רוצח סדרתי, המבטח בביטוח חיים גבוה במיוחד את המועמדים להירצח על ידו וגובה את דמי הביטוח עם מותם של הקורבנות?

איך הייתם קוראים לחברת ביטוח המבטחת עשרות אלפי בתים בפני רעידת אדמה, לא לוקחת רזרבות מספקות, וכשמתרחשת רעידת אדמה והבתים נהרסים היא מתנצלת וטוענת שלא תוכל לעמוד בהתחייבויותיה?

אירועים כאלה התרחשו למעשה בזמן המשבר הפיננסי, אך איש מהאחראים להם לא נתן את הדין. ספקולנטים נטולי עכבות הימרו כנגד CDO מגובי משכנתאות במיליארדי דולרים בסיוע בנקים להשקעות, שמצאו עבורם את המשכנתאות שאין כמעט ספק שלא יפרעו, רכשו ביטוח חדלות פרעון וכאשר ה-CDO התמוטט – הרוויחו מיליארדים.

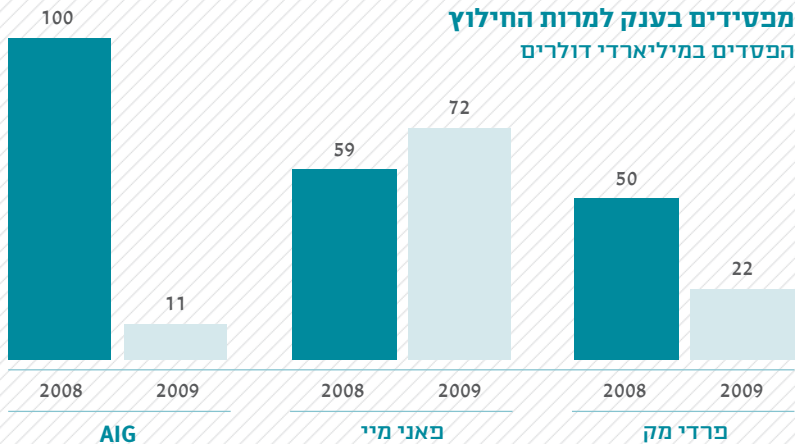
השמרנים ביותר הפכו למשענת קנה רצוף

השורטיסטים הימרו כנגד חדלות הפרעון של ליהמן ברדרס, בר-סטנס, CDO ואג"חים מגובי משכנתאות, אשר קיבלו דירוג של AAA מחברות הדירוג המתוגמלות בידי הבנקים שאיגחו את הנכסים הרעילים. חברות המשכנתאות הממשלתיות פאני מיי ופרדי מק ערבו לפרעון של אג"ח סאב-פריים ואחרות, מסוכנות ביותר. AIG מכרה לכל דורש ביטוח CDS לחדלות פרעון של בנקים

ד"ר יעקב קורי, אוניברסיטת חיפה



הפגנה מול משרדי AIG בלוס אנג'לס. החברה קיבלה את הסיוע הממשלתי הגבוה ביותר בתולדות ארה"ב | צילום: רויטרס



הנדל"ן היתה בשיאה, הבורסה גאתה וניתנו ביטוחים חסרי אחריות בטריליוני דולרים. בועת הנדל"ן בישראל עלולה להתפוצץ בשנה הקרובה בדיוק כפי שקרה בארה"ב, הבורסה המנופחת עלולה לרדת בצורה חדה ואנו עלולים למצוא את עצמנו במיתון עמוק. הוסיפו לכך את הסכנות הבטחוניות (איראן, החמאס, חיזבאללה, סוריה) והטבעיות (רעידות אדמה), והנה לכם ההסבר הטוב ביותר לזהירות הרבה הנדרשת כיום – בעיקר מענף הביטוח והחיסכון הפנסיוני.

לפיכך, עכשיו הזמן לבדוק את עצמנו בשבע עיניים. על ועדות ההשקעות של קרנות הפנסיה וחברות הביטוח להורות לחברות לצאת בעוד מועד מהבורסה ולהפוך את כל נכסיהן לנזילים, תוך מיזעור הרווח אך מניעת הפסדים כבדים וסיכון ענק.

יש לבדוק בצורה יסודית האם יש רזרבות מתאימות לקראת הזמנים הקשים העלולים לבוא. יש להנהיג סינון אתי ומבדקי יושרה בענף הביטוח, כדי למנוע מנוכלים לסבך חברות ואף את הענף כולו.

מעל לכל, דרושה רגולציה קפדנית מאוד של ענף הביטוח, שתמנע התמוטטות נוסח AIG בגלל פעילויות לא אחראיות המסכנות את עצם קיומן של חברות הביטוח, אם וכאשר יקרה המשבר הבא. יש לנו עוד זמן לתקן את הליקויים, אם ענף הביטוח חפץ חיים. ●

במהרה, מה עוד שהרגולטורים של היום יהפכו למנהלי הבנקים והגופים הפיננסיים של מחר.

לפיכך, אין מנוס מלאסור על קרנות הפנסיה להשקיע במניות ובאגרות חוב, למעט איגרות חוב ממשלתיות. ממש כפי שהיה בזמנו, כאשר לא הימרו על חשבון הביטוח הסוציאלי שלנו.

אין אני רוצה שיתקבל הרושם, כאילו חברות הביטוח חוטאות בחוסר אתיקה או חוסר זהירות במדיניות ההשקעות והביטוח שלהן. אדרבא: כאשר אני מרצה בפני אנשי ביטוח, אני מתרשם שיש להם מודעות גבוהה לנושאים אלה.

לצאת מהבורסה לזרובת קיום רזרבות

יש להגביר את המודעות לסיכונים הרבים הניצבים בפני קברניטי הביטוח בישראל, האמונים כיום על הביטוח הסוציאלי שלנו ועל ביטוח הנכסים היקרים ביותר לנו לעת משבר או אסון. הבעלים ומנהלי חברות הביטוח, הפוליטיקאים והרגולטורים בישראל חייבים להפיק את הלקחים מהמשברים שפקדו את ארה"ב ולמנוע את היווצרותם בישראל.

ישראל נמצאת כיום במצב מקביל לזה שהיתה בו ארה"ב בשנת 2006, כאשר בועת

הדרך לחמוק מעונש ועמידה במחויבות היא בגידול למימדי ענק עד אשר אתה גדול מדי ליפול, שיחוד ישיר ועקיף של פוליטיקאים, עמידה בגבולות החוק אך בוודאי לא האתיקה, והחלשת הרגולטורים עד הפיכתם לאימפוטנטים.

תספורת צבאית וחשש לקרקף אינדיאני

ומן העולם – לישראל. ועדת בכר העבירה את קרנות הפנסיה שלנו מהבנקים, שם הרגולציה סבירה למדי, אל חברות הביטוח עליהן הרגולציה חלשה יותר. בשנת 2008 ספגו קרנות הפנסיה הפסדי עתק שקוזזו בחלקם בשנת 2009.

אני אישית גורס כבר שנים רבות, שאל לנו להשקיע את כספי קרנות הפנסיה במניות או באיגרות חוב קונצרניות, סולידיות או לא סולידיות, כי הסולידיות של היום הוא הלא-סולידיות של מחר. מי היה מעז לומר שבעלי איגרות החוב של אפריקה-ישראל הסופר-סולידית יסופרו תספורת צבאית אחרי המשבר הכלכלי?

אל לנו להסיק, שאם עד כה אנחנו מסתדרים איכשהו, כי היוצרות עלולות להתהפך עם פרוץ המשבר הבא, הצפוי בקרוב. מי שישלם את המחיר יהיה כרגיל האזרח הקטן, שכן קרנות הפנסיה – הנמצאות בחלקן הגדול בבעלות חברות ביטוח – עלולות להסתפר במידה כזאת, שקרקוף אינדיאני יראה אסתטי לעומתן.

מי אכן בודק שחברות הביטוח שלנו אכן לא לוקחות סיכונים מיותרים כפי שעשו AIG ודומיהן? מי שלקחה את הסיכונים ב-AIG היתה מחלקה קטנה שעסקה בנגזרים באנגליה. כיום מספיק שאדם אחד או מחלקה קטנה ישלם על מנת להרוס בנק גדול או לגרום להפסדי עתק, כפי שעשו ניק ליסון בברינגס בנק, ז'רום קריאל בסוסיטה ז'נרל או אתי אלון בבנק למסחר.

גם בחברות ביטוח בישראל נתגלו מעילות וכשלים בסכומים גבוהים מאוד בשנים האחרונות, מבלי שרשויות האכיפה והבעלים ידעו על כך. כל עוד לא יהיה פיקוח אפקטיבי על חברות הביטוח וקרנות הפנסיה, לא נוכל להיות שקטים שיום פקודה לא יבוא